

N:o 79.

Af herr vice talmannen **A. P. Danielson**, om inrättande af ett mindre läroverk i Borgholm.

Då Kongl. Maj:t till innevarande Riksdag uti åttonde hufvudtiteln under rubriken: »Allmänna läroverken» — punkten 9 mom. d) — föreslagit, att Riksdagen må medgifva att deri uppräknade läroverk såsom Söderköping, Vimmerby, Askersund, Sala, Sölvesborg, Trelleborg och Marstrand m. fl. må ombildas till mindre allmänna läroverk med tre ännelärare, så och enär bland de orter, som skulle få denna förmån, förekomma flera, och synnerligen staden Marstrand, som till folkmängd äro mindre betydande och i kommunikationshänseende vida bättre lottade än ön Öland, kan jag icke underlåta att väcka förslag derom, att äfven staden Borgholm får ett sådant mindre läroverk.

Det torde vara allmänt bekant, att med afslutandet af vårterminen sistlidna år den enda allmänna läroanstalt, som förefans på Öland, Borgholms pedagogi, blef indragen. Ön eger nu icke någon annan skola än de vanliga folkskolorna.

Att Öland med sitt afskilda läge och under vintertiden vanligen svåra och ofta endast på ett ställe, nemligen hamnen Färjestaden, förekommande kommunikation med fastlandet, skall med sin befolkning af 34,560 personer sakna t. o. m. ett mindre läroverk, förefaller mig temligen hårdt, när man finner att orter, som jag nämnt, t. ex. Marstrand, som till folkmängd ej kunna i betydenhet jämföras med Öland, skulle få ett mindre allmänt läroverk. Om man jämför den ö, hvarå Marstrand är belägen och de närmast deromkring varande öar, så torde man finna att långt mindre skäl tala för ett lägre läroverk i Marstrand än för ett sådant i Borgholm. Marstrand, som har ett mindre isolerad läge än Öland och Borg-

holm, eger en folkmängd af endast 1,437 personer, och de deromkring belägna öar eller socknar, som kunna hafva någon nytta af läroverket derstädes, såsom Harestad och Lycke, ega tillsammans en folkmängd af 1,791 personer, så att ett läroverk i Marstrand kan högst gagna en befolkning af omkring 3,200 personer. Då jag nämnde att Öland har en folkmängd af 34,560 personer, får jag äfven nämna att norra delen af ön och de närmast söder om Borgholm belägna socknar, som hafva Borgholm såsom närmaste stad och handelsplats, hafva en befolkning af minst 18,000 med minst 3,000 skolpligtiga barn mellan 7—14 år.

Enär som skäl därför att Borgholms pedagogi blef indragen, anfördes hufvudsakligen att densamma hade så få lärjungar, i medeltal för åren 1879—1883 21, och jag tror att senaste läsåret förefunnos 26, vågar jag anförä, att, enligt de bilagor, som åtfölja Kongl. Maj:ts proposition vid åttonde hufvudtiteln, tabellen A 6 utvisar att vid läroverket i Marstrand funnos vid höstterminens början 1891 endast 11 lärjungar. Jemför man således i detta afseende Marstrand med Borgholm, så är förhållandet till betydlig fördel för Borgholm. Det är tydligt att Borgholm med sin omgifvande landsbygds talrika befolkning och dess afskilda läge från fastlandet skall gifva tillräckligt antal lärjungar för ett mindre läroverk såväl som andra orter och i synnerhet Marstrand, helst om samundervisning dervid finge ega rum såväl för gossar som flickor.

Genom uttalanden af stadsfullmäktige i Borgholm den 10 sistlidne september och 12 oktober hafva de framhållit önskvärdheten och behovet för staden och orten af ett mindre läroverk, der samundervisning för gossar och flickor kunde ega rum, samt att staden är villig förbinda sig att tillhandahålla erforderliga och lämpliga undervisningslokaler och bostad åt rektor.

Då Ölands folkmängd jemföres med systerön Gotlands, som har, med Visby stad inberäknad, 51,672 personer och således knappt 50 % större invånareantal än Öland, men Gotland detta oaktadt eger fullständigt högre elementarläroverk, så synes ej vara obilligt, om ön Öland finge åtminstone ett mindre läroverk med 3 ämneslärare. Statens bidrag till ett sådant mindre läroverk på Öland skulle jemförelsevis blifva obetydliga mot de statsbidrag Gotland erhåller till sitt högre läroverk, för att icke nämna statens kostnader för Gotlands egen stiftsstyrelse och länsstyrelse.

I förlitande på att Borgholm allt framgent skulle åtminstone få behålla den tvåklassiga pedagogien eller deremot svarande mindre läroverk, har Borgholms stad under år 1872 nybyggt skolans lokaler, men sammanbyggt dessa med stadens kyrka, och kunna desamma därför ej användas för annat ändamål än det ursprungligen afsedda. De uppförringar,

staden haft för byggande af sagda lokaler och anskaffande af boställsgård för rektor, hafva uppgått till omkring 30,000 kronor.

Af nu anförda hoppas jag att Riksdagen behjertar Ölands, som mig synes, fullt berättigade förhoppningar om statens hjälp att få åtminstone ett mindre allmänt läroverk, der öns bildningssökande ungdom kunde få i närheten af sina hem och anhöriga tillägna sig någon högre undervisning än den som meddelas i folkskolan.

Som stöd för denna min motion får jag äfven åberopa det anförande, som representanten för städerna Visby och Borgholm herr A. Waldenström afgaf i Andra Kammaren, då den så kallade läroverksfrågan förevar till behandling den 5 maj 1890, och som återfinnes i kammarens tryckta protokoll för sagda år, 4:de delen, häftet 39, sidan 18.

Jag vill nämna, att de af mig här anförda folkmängdsförhållandena grunda sig på 1889 års officiella statistik.

På grund af hvad jag här anfört, får jag vördsamt yrka, att Riksdagen ville besluta,

att i Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof af den 16 dennes, under åttonde hufvudtiteln 9 punkten mom. d) förekommande förslag i afseende på de mindre läroverkens ombildning, må tilläggas: att i staden Borgholm äfven måtte upprättas ett allmänt läroverk med tre ämneslärare, att till dessa lärares aflöning må uppföras lika anslag som är beräknadt för afsedda läroverken i Söderköping, Vimmerby och Askersund med flere, och under enahanda villkor som i statsrådsprotokollet af den 13 dennes under förenämnda punkt och mom. och i öfrigt i sagda protokoll äro närmare därför utförda, samt att läroverket i Borgholm må, på framställning af vederbörande kommunalstyrelse, kunna inrättas såsom samskola för gossar och flickor på sätt och villkor som i omförmälda statsrådsprotokoll äro angifna eller Riksdagen kan finna lämpligt bestämma.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 28 januari 1892.

A. P. Danielson.